

Ökad motståndskraft inom energiförsörjningen.

Energimyndighetens redovisning av regeringsuppdrag 2020-12-17 i anvisningar för det civila försvaret för försvarsbeslutsperioden 2021 – 2025.

Förord

I denna sammanfattande rapport redovisar Energimyndigheten ett antal åtgärder som har påbörjats och genomförts, för att bidra till en förstärkt totalförsvarsförmåga och ökad motståndskraft inom energiförsörjningen. Uppväxlingen av arbetet med försörjningstrygghet, krisberedskap och civilt försvar fortskrider således. Myndighetens ökade resurser medför långsiktigt stabila planerings- och arbetsförutsättningar, även om mycket fortfarande återstår att göra.

Rapporten kompletterar det mer detaljerade innehållet i de rapporteringsmallar som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Försvarsmakten skickade ut till de bevakningsansvariga myndigheterna under våren 2021, som ett stöd i arbetet med det nu aktuella uppdraget som regeringen beslutade om i december 2020.

Rapporten ska vidare ses som ett komplement till Energimyndighetens redovisning i februari 2021 av regeringsuppdraget om totalförsvarsplanering och förstärkning av totalförsvaret. Energimyndigheten har även löpande försett Försvarsmakten med underlag och redovisningar inom ramen för försvarsplaneringen. I januari 2021 översände Energimyndigheten dessutom sin ”Risk- och sårbarhetsanalys 2020” till Regeringskansliet och MSB.

Robert Andrén
Generaldirektör

Innehåll

1	Regeringsuppdrag avseende myndigheternas arbete med civilt försvar 2021 – 2025	4
1.1	Avgränsning.....	5
1.2	Sekretessbedömning	6
2	Vidtagna och planerade åtgärder	7
2.1	Löpande lägesbilder under covid-19-pandemin.....	7
2.2	Samverkan med Försvarmakten och MSB m.fl.	7
2.3	Utveckling av Sveriges drivmedelsberedskap	9
2.4	Forskning, kunskapsutveckling och omvärldsbevakning	10
2.5	Slutbetänkandet ”Struktur för ökad motståndskraft”	11
2.6	Remissyttrande till MSB om riksintresse totalförsvar	12
2.7	Annan löpande verksamhet och samverkan med koppling till totalförsvar, beredskap och försörjningstrygghet.....	12
2.8	Extern kunskapsspridning, rådgivning och stöd	13
2.9	Förstärkning av Energimyndighetens krisledningsförmåga i hela hotskalan	14
2.10	Exempel på övriga interna robustethöjande åtgärder	15
2.11	Informationssäkerhet och säkerhetsskydd energi	16
3	Uppnådda resultat och förmågebedömning	18

1 Regeringsuppdrag avseende myndigheternas arbete med civilt försvar 2021 – 2025

Den 17 december 2020 fattade regeringen beslut om anvisningar för det civila försvaret för försvarsbeslutsperioden 2021 – 2025¹. Enligt anvisningarna ska bevakningsansvariga myndigheter årligen (senast den 1 oktober) redovisa sitt arbete med civilt försvar till respektive ansvarigt departement och till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Vissa delar ska även rapporteras till Försvarsmakten².

Av redovisningen ska bland annat framgå:

- Vilka åtgärder myndigheten vidtagit, och resultatet av dessa, samt vilka åtgärder som planeras för att bidra till relevanta delar i målet för det civila försvaret,
- vilka åtgärder som vidtagits och planeras för att stärka myndighetens förmåga att verka under höjd beredskap, samt
- en bedömning av vilken förmåga myndigheten har att bidra till relevanta delar i målet för det civila försvaret.

Myndigheterna ska, i den mån det är möjligt, även på en övergripande nivå redovisa vilka åtgärder aktörer inom myndigheternas ansvarsområde har vidtagit, och resultatet av dessa, samt vilka åtgärder som planeras för att bidra till relevanta delar i målet för det civila försvaret. Myndigheterna ska även, i den mån det är möjligt, redovisa vilken förmåga aktörerna tillsammans med myndigheterna har att bidra till relevanta delar i målet för det civila försvaret.

Från och med år 2022 ska myndigheten årligen även redovisa hur de medel som har tillförts myndigheten för att förstärka arbetet med civilt försvar har använts. Denna del ska redovisas i myndighetens årsredovisning.

¹ Regeringskansliets diariernr. Ju2020/04658 (delvis). Energimyndighetens diariernr. 2020-025626.

² I enlighet med Försvarsmaktens begäran 2021-04-29 om att inkomma med underlag avseende stöd till Försvarsmakten under höjd beredskap. Bedömning av förmågan att bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld (dvs. avseende det civila försvarets delmål 4), ska således skickas till Försvarsmakten (diariernr. FM 2021-10500:1, MSB 2020-16215-17).

1.1 Avgränsning

Den 10 februari 2021 överlämnade Energimyndigheten rapporten ”Totalförsvarsplanering och förstärkning av totalförsvaret. Energimyndighetens redovisning av regeringsuppdrag 2015-12-10 om planeringsanvisningar för det civila försvaret (Ju2015/09669/SSK) samt uppdrag i regleringsbrev för budgetåret 2020” till Regeringskansliet³. I januari 2021 översände Energimyndigheten dessutom sin ”Risk- och sårbarhetsanalys 2020” till Regeringskansliet och MSB⁴. Energimyndigheten har även löpande försett Försvarsmakten med underlag och redovisningar inom ramen för försvarsplaneringen.

I denna sammanfattande och kompletterande rapport redovisar Energimyndigheten på ett övergripande plan ett antal ytterligare åtgärder som har påbörjats och genomförts sedan februari 2021, för att bidra till en förstärkt totalförsvarsförmåga och ökad motståndskraft inom energiförsörjningen. Rapporten kompletterar vidare det mer detaljerade innehållet i de omfattande rapporteringsmallar⁵ (belagda med försvarssekretess⁶) som MSB och Försvarsmakten har skickat ut till de bevakningsansvariga myndigheterna under våren 2021, som ett stöd i arbetet med det nu aktuella uppdraget som regeringen beslutade om i december 2020.

Energimyndigheten har inhämtat synpunkter och underlag från ett antal aktörer inom energibranschen inom ramen för det ordinarie, löpande arbetet med trygg energiförsörjning – inklusive samverkans- och lägesbildsarbetet med fokus på covid-19-pandemins påverkan på energiförsörjningen. Mer specifika underlag angående åtgärder och förmågebedömningar avseende energibranschen har dock ej ansetts vara möjligt att inhämta på ett systematiskt sätt, givet den relativt korta tiden till förfogande och rådande förutsättningar i övrigt. Energimyndigheten har tagit fasta på inriktningen från MSB om att totalförsvarsplaneringen ännu befinner sig i ett tidigt skede och att det inte är förväntat att alla aspekter i mallen finns på plats eller i vissa delar ens har påbörjats. De detaljerade frågeställningarna har enligt MSB inkluderats för att kunna följa hur planering och förmågor inom civilt försvar utvecklas över tid och för att kunna identifiera

³ Infrastrukturdepartementet med kopia till Justitiedepartementet (Energimyndighetens diariernr. 2020-000422). Se även de tämligen omfattande utvecklingsbehov som Energimyndigheten, Svenska kraftnät och Strålsäkerhetsmyndigheten angav i redovisningen i mars 2020 av regeringsuppdraget om underlag för den fortsatta inriktningen av det civila försvaret gällande energiförsörjningen (Regeringskansliets diariernr. Ju2019/02477/SSK. Energimyndighetens diariernr. 2019-16105).

⁴ Enligt förordning (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap (Energimyndighetens diariernr. 2020-005633).

⁵ Diariernr. FM2021-10500:1 och MSB 2020-16215-17.

⁶ Enligt 15 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

relevanta åtgärder⁷. Ambitionen måste enligt MSB anpassas efter den korta tid som står till förfogande⁸.

MSB:s och Försvarsmaktens önskemål att endast få in ett svar per prioriterat område (såsom energiförsörjningen) bedöms också vara svårt att tillgodose med hänsyn till ovanstående samt det faktum att inga beslut ännu har fattats om förslagen från Utredningen om civilt försvar om sektorsansvariga myndigheter osv⁹. Inom ramen för sina nuvarande roller och ansvar har Energimyndigheten således försökt att besvara de omfattande frågeställningarna i MSB:s och Försvarsmaktens rapporteringsmallar efter bästa förmåga. Energimyndigheten, Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) och Strålsäkerhetsmyndigheten m.fl. myndigheter har dock samverkat underhand i arbetet med redovisningen av uppdraget.

För ytterligare information om Energimyndighetens arbete för en trygg och robust energiförsörjning samt ekonomisk redovisning av användning av tilldelade medel, hänvisas till myndighetens årsredovisning för budgetåret 2020 samt myndighetens kommande årsredovisning för budgetåret 2021.

1.2 Sekretessbedömning

Energimyndigheten gör bedömningen att denna sammanfattande och övergripande redovisning inte innehåller uppgifter som omfattas av sekretess¹⁰.

⁷ MSB Missiv till rapporteringsmall 2021-04-29 (MSB diariernr. 2020-16215-17).

⁸ MSB:s budskap vid myndighetsmöte den 16 februari 2021.

⁹ SOU 2021:25.

¹⁰ Ärendet har beretts inom ramen för den säkerhetsskyddsanalys som myndigheten tidigare har genomfört för arbetet med civilt försvar (diariernr. 2019-3793, H90-2019).

2 Vidtagna och planerade åtgärder

2.1 Löpande lägesbilder under covid-19-pandemin

Energimyndighetens arbete med samlade lägesbilder under covid-19-pandemin har fortlöpt, med fokus på ev. påverkan på energiförsörjningen. Samverkan har skett med andra myndigheter, branschorganisationer samt viktiga och representativa företag inom drivmedels-, el-, värme- och gasförsörjningen. I det sammanhanget har myndigheten även understrukit vikten av att samhällsviktiga energianvändare kontinuitetssäkrar sin verksamhet och har förmåga att hantera parallella händelser¹¹.

Utveckling av myndighetens samverkans- och lägesbildsarbete i hela hotskalan pågår, bland annat utifrån lärdomar från covid-19-hantering. Arbetet innefattar utveckling av samverkan med näringsliv och relevanta myndigheter samt Energimyndighetens bidrag med expertstöd¹².

Energimyndigheten har också bidragit med underlag och kvalitetssäkring avseende energiförsörjningen, inom ramen för MSB:s regeringsuppdrag om pandemins samhällskonsekvenser¹³.

2.2 Samverkan med Försvarmakten och MSB m.fl.

Under året har Energimyndighetens kontinuerliga samverkan med Försvarmakten och MSB m.fl. aktörer fortlöpt i olika sammanhang och på skilda nivåer¹⁴. Myndigheten medverkar liksom tidigare i Försvarmaktens planering som fortgår med förnyad/fördjupad planering 2021/2022.

Myndigheten har lämnat underlag till avsnittet om energiförsörjning i MSB:s handbok i kommunal krisberedskap (för kommunala beredskapssamordnare m.fl.)¹⁵. Myndigheten har vidare besvarat MSB:s remiss avseende strategi för försörjningsberedskap med inriktning på privat-offentlig samverkan¹⁶.

Företrädare för Energimyndighetens enhet för trygg energiförsörjning har medverkat i MSB:s referensgrupper, bland annat i arbetet med MSB:s uppdaterade vägledning för samhällsviktig verksamhet.

I maj deltog chefen vid enheten för trygg energiförsörjning i MSB:s "Tvärsektoriellt chefsforum". Forumet syftar till att utgöra en gemensam plattform för att på chefsnivå diskutera strategiska frågor och att utbyta

¹¹ Diariennr. 2020-018973.

¹² Diariennr. 2021-003801.

¹³ Regeringsuppdrag (Ju2020/04352, MSB:s diariennr 2020-15172).

¹⁴ Diariennr. 2020-003704 (H167/2020). 2020-004035 (H1/2020). 2020-012431 (H3/2020) m.m.

¹⁵ Diariennr. 2019-026903.

¹⁶ Diariennr. 2021-002464.

information. Forumet syftar även till att diskutera hur näringslivet, kommuner och regioner bör involveras i arbetet på bästa sätt. Målet är att dessa möten ska öka kunskap och förståelse om aktuella beredskapsrelaterade frågor. Det finns även behov av kunskapsöverföring mellan myndigheterna samt av att gemensamt identifiera knäckfrågor, som kan behöva lyftas till regeringen¹⁷.

Den 2-3 juni 2021 deltog myndighetens generaldirektör i den kurs om näringslivssamverkan och dialog med näringslivet om utveckling och tillväxt av Sveriges totalförsvaret, som ÖB Försvarsmakten och GD MSB bjöd in till (kursen genomfördes med stöd av Försvarshögskolan).

Energimyndigheten har kontinuerligt deltagit i Totalförsvarets chefsmöten på generaldirektörsnivå. Det senaste mötet ägde rum den 14 juni 2021¹⁸. I juni 2021 genomfördes vidare ett uppföljande möte mellan Energimyndighetens och Försvarsmaktens generaldirektörer avseende det fördjupade, löpande samarbetet mellan myndigheterna, för ömsesidigt informationsutbyte i olika aktuella frågor¹⁹.

2.2.1 Medverkan i övningsverksamhet

När det gäller MSB:s och Försvarsmaktens Totalförsvarsövning (TFÖ) 2020 är aktivitet 4 inställd. Det framtagna övningsunderlaget kan dock användas i kommande interna övningar. Planering för aktivitet 2 fortgår och kommer förmodligen att genomföras senare under året.

I början av 2021 medverkade Energimyndigheten i en totalförsvarsövning i Försvarsmaktens regi, tillsammans med ett tiotal andra myndigheter inom det civila försvaret. Scenariot var ett läge med höjd beredskap där Sverige befinner sig i krig. Syftet med övningen var att öva processer för att ta fram underlag och rekommendationer till regeringen om nödvändiga åtgärder och prioriteringar²⁰.

I maj 2021 medverkade Energimyndigheten som spelledare i Försvarsmaktens spel med Högkvarteret, Insatsstaben J9 samt bevakningsansvariga myndigheter. Temat var gränsbevakning och energiförsörjning under höjd beredskap. Svenska kraftnät och Strålsäkerhetsmyndigheten försåg Energimyndigheten med underlag inför övningen.

¹⁷ Diariernr. 2021-012996.

¹⁸ Diariernr. 2019-011341, 2020-023985, 2021-003287. GD MSB och ÖB Försvarsmakten bjuder in till löpande möten.

¹⁹ Diariernr. 2019-009144.

²⁰ [Energimyndigheten medverkade på en lyckad övning för prioriteringar i händelse av krig](#)

Under våren 2021 bidrog Energimyndigheten med expertis i energifrågor i ÖB:s Chefsfältövning. Detta fungerade som underlag i diskussioner om försörjningstrygghet, omställningsförmåga och uthållighet.

Energimyndigheten har fått information och inbjudningar från Försvarmakten till ett antal ytterligare planerade spel och övningar under hösten 2021 (fältövningar, ledningsövningar, spel m.m.), där Försvarmakten önskar få med energi-expertis och kunskapsstöd.

2.3 Utveckling av Sveriges drivmedelsberedskap

Under våren 2021 beslutade myndigheten om utredningsplaner för framtagande av koncept för prioritering av drivmedel²¹ samt för förbrukningsdämpande åtgärder av drivmedel²². Utveckling av beredskapslagring är ett annat område som myndigheten kommer att arbeta med.

Energimyndigheten har under året arbetat vidare med en vägledning främst för kommuner, regioner och länsstyrelser i arbetet med att kartlägga drivmedelsbehovet för samhällsviktig verksamhet²³. Vägledningen beräknas vara färdigställd under 2021 enligt plan.

Under våren har Energimyndigheten utbildat personal vid Försvarmakten i drivmedelsberedskap. Handläggare från enheten trygg energiförsörjning har hållit en föreläsning på Gotland om drivmedelsförsörjningen för deltagare från Militärhögskolan vid Karlberg och utbildat om drivmedelsberedskapen under en flygdrivmedelsutbildning vid Blekinge flygflottilj för nyanställda officerare och civilanställda inom Flygvapnet. Samarbetet fortsätter under hösten 2021.

I augusti 2021 hade myndighetens generaldirektör ett möte med VD:n för branschorganisationen Drivkraft Sverige om samverkan och utvecklingsbehov, med fokus på drivmedelsberedskap och frågor om försörjningstrygghet. Myndigheten har även löpande dialog och god samverkan med Drivkraft Sverige på handläggare- och mellanchefsnivå.

²¹ Diariernr. 2021-004158.

²² Diariernr. 2021-004466.

²³ Diariernr. 2019-026901.

2.4 Forskning, kunskapsutveckling och omvärldsbevakning

Energimyndigheten har helhetsansvaret för energiomställningen i Sverige och stödjer forskning, innovation och affärsutveckling i syfte att accelerera energiomställningen för ett hållbart samhälle²⁴. Energimyndigheten inväntar den kommande forskningspropositionen om energiforskning 2021-2024. I Energimyndighetens inspel *Accelerera energiomställningen för ett hållbart samhälle. Underlag för forskning och innovation på energiområdet 2021-2024*²⁵ till den kommande energiforskningspropositionen, har myndigheten bland annat lyft fram systemutmaningar, digitalisering och vikten av att ta sikte på sektorsövergripande frågor (t.ex. utmaningarna som elsystemet står inför när samhället elektrifieras alltmer).

Inom ramen för sin forskningsfinansiering har Energimyndigheten fört fortsatt diskussion med Försvarmakten, för att identifiera för dem relevanta forskningsområden och frågor med koppling till kunskapsutveckling²⁶. Myndigheten kan med andra ord komma att beakta totalförsvarets behov (i relation till andra relevanta behov), i sina energiforskningsutlysningar och prioriteringsarbetet i samband med detta – bland annat utifrån den inriktning som anges i den kommande energiforskningspropositionen.

Under försommaren 2021 har dialog även förts mellan generaldirektörerna vid Energimyndigheten och Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) rörande forskningsfinansiering. Ytterligare ett GD-möte planeras under året inom ramen för den särskilda överenskommelsen mellan myndigheterna²⁷.

FOI:s arbete med projektet ”Typfall för värdlandsstöd” på uppdrag av Energimyndigheten²⁸ har återupptagits efter att ha förskjutits på grund av pandemin. Arbetet med ett annat FOI-projekt med fokus på energilagring avses återupptas under hösten 2021²⁹.

En särskild överenskommelse tecknades i mars 2021 mellan Energimyndigheten och FOI³⁰. Försvarmakten gav tillsammans med Energimyndigheten FOI i uppdrag att studera möjligheterna till ökad samexistens mellan försvarets intressen och utbyggd vindkraft. En del i detta uppdrag är att leverera ett underlag till Försvarmakten för rapporteringen till regeringen av uppdrag i regleringsbrev. Studien påbörjades i mars 2021 och avslutas senast 28 februari 2022.

²⁴ [Forskning och innovation 2021 och framåt \(energimyndigheten.se\)](https://energimyndigheten.se)

²⁵ ET 2019:6: <https://energimyndigheten.a-w2m.se/Home.mvc?ResourceId=155254>

²⁶ Diariernr. 2020-004591.

²⁷ Diariernr. 2019-6204.

²⁸ Diariernr. 2019-27561.

²⁹ Diariernr. 2020-4526.

³⁰ Diariernr. 2021-000420.

I början av 2021 godkände Energimyndighetens generaldirektör ett förstudiedirektiv för att utreda behov och möjlig utformning av en gemensam omvärldsfunktion på myndigheten. Syftet med förstudien är att utreda om myndighetens omvärldsbevakning och analys kan effektiviseras och utvecklas genom en samlad funktion, generera en ökad kvalitet på interna och externa underlag samt en kompetensspridning inom och utanför myndigheten. Omvärldsfunktionen ska ha kompetens och förmåga att göra djupare och mer långtgående analyser och besitta en utökad metodkompetens samt förmåga att snabbt ta fram underlag – samtidigt som en stor del av omvärldsbevakningen fortsatt sker ute i verksamheten. Arbetet med förstudien fortgår under 2021.

Avslutningsvis kan nämnas att Energimyndigheten medverkade på handläggarnivå i “EU High-Level Joint Defence and Energy Meeting” i april 2021. EU-kommissionen och European Defence Agency (EDA) bjöd in till detta möte. Syftet var att föra samman experter från försvars- och energisamhällena för att dela bästa praxis och stärka samarbetet för att ta itu med energitrygghet och klimatutmaningar. Mötet syftade vidare till att undersöka hur man bättre kan bidra till genomförandet av den europeiska gröna given – samt belysa frågan "hur kan försvaret dra nytta av energivärldens kunskap?" i arbetet med att gå mot gröna, mer motståndskraftiga och effektiva energimodeller³¹.

2.5 Slutbetänkandet ”Struktur för ökad motståndskraft”

Den 1 mars 2021 överlämnade Utredningen om det civila försvaret³² sitt slutbetänkande "Struktur för ökad motståndskraft"³³ till inrikesministern. Ett av utredningens förslag var att Energimyndigheten blir sektorsansvarig myndighet inom beredskapssektorn Energiförsörjning med mandat att inrikta och samordna arbetet inom sektorn, där även Svenska kraftnät och Energimarknadsinspektionen enligt förslaget bör ingå. Strålsäkerhetsmyndigheten ska kunna adjungeras vid behov. Energimyndigheten överlämnade sitt remissyttrande om betänkandet till Justitiedepartementet i juni 2021³⁴. Energimyndigheten tillstyrker i huvudsak utredningens förslag.

I juni 2021 genomfördes ett (digitalt) första sonderande samordningsmöte inom energisektorn, som Energimyndighetens generaldirektör bjöd in till utifrån föreslagen från Utredningen om civilt försvar om sektorsansvariga myndigheter m.m. Generaldirektörerna från Svenska kraftnät, Energimarknadsinspektionen och Strålsäkerhetsmyndigheten deltog i mötet³⁵.

³¹ Diariernr. 2021-016447.

³² Ju 2018:05.

³³ SOU 2021:25.

³⁴ Diariernr 2021-200024.

³⁵ Diariernr 2021-026680.

2.6 Remissyttrande till MSB om riksintresse totalförsvaret

I februari 2021 inkom MSB med en begäran om underlag för beslut om riksintresseanspråk för totalförsvarets civila del inom området energiförsörjning. Energimyndighetens yttrande har beretts underhand bland annat i samverkan med Forsvarsmakten, Svenska kraftnät och Strålsäkerhetsmyndigheten³⁶.

2.7 Annan löpande verksamhet och samverkan med koppling till totalförsvaret, beredskap och försörjningstrygghet

Under året har Energimyndigheten även bedrivit annan verksamhet och samverkat med olika aktörer, vilket bl.a. har koppling till frågor om totalförsvaret, beredskap och försörjningstrygghet. Ett antal exempel redovisas nedan.

I maj 2021 genomfördes ett första sonderande möte mellan chefer och handläggare vid Energimarknadsinspektionen och Energimyndigheten, utifrån förslagen i slutbetänkandet från Utredningen om civilt försvar m.m.³⁷. Den 18 juni 2021 ägde ett motsvarande sonderande möte rum mellan Energimyndigheten och Livsmedelsverket på GD-nivå, som ett led i den pågående förstärkningen av totalförsvaret och ev. införande av sektorsmyndigheter m.m. inom det civila försvaret³⁸.

Den 1 juni 2021 genomfördes ett första möte i en nystartad arbetsgrupp (AG5), genom Energiföretagen Sveriges försorg. Detta är en samarbetsgrupp som kan bidra till det fortsatta, gemensamma utvecklingsarbetet med el- och värmebranschen. Under mötet presenterade chefen för enheten trygg energiförsörjning Energimyndighetens ansvar och arbete med utveckling av civilt försvar energi³⁹. Energimyndigheten kommer framgent att ha en adjungerande roll i AG5-gruppen, för att skapa en god samverkan och möjliggöra direktkontakt mellan energisektorn och myndigheten i beredskapsfrågor. Det gemensamma syftet är att arbeta lösningsorienterat tillsammans och att, utifrån kunskap och en helhetssyn på energisystemet, bidra till att stärka beredskapen samt totalförsvaret⁴⁰.

I juni 2021 hade myndighetsföreträdare också en första kontakt med Vattenfall AB i frågor om samverkan/lägesbild, försörjningstrygghet el, försörjningstrygghet värme, säkerhetspolitik, utveckling av civilt försvar m.m.

³⁶ Diariernr. 2021-030222.

³⁷ Diariernr. 2021-026680.

³⁸ Diariernr 2021-016711.

³⁹ Diariernr. 2021-026680.

⁴⁰ Energiföretagen Sverige är en av de viktiga länkarna i detta, i sin roll som branschorganisation som samlar cirka 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi inom el, värme och kyla: [Energiföretagen Sverige - Swedenergy - AB \(energiforetagen.se\)](https://energiforetagen.se)

2.7.1 Rollen som behörig myndighet enligt EU:s förordning om riskberedskap inom elsektorn⁴¹

Under våren 2021 har Energimyndigheten remissbehandlat utkastet till elkrissscenarier och nationell riskberedskapsplan, i enlighet med EU-förordningens krav. Samverkan har då skett med Svenska kraftnät, Energimarknadsinspektionen och relevanta branschaktörer. Utkastet till riskberedskapsplan översändes därefter under försommaren för granskning till EU:s Electricity Coordination Group (ECG) och angränsande länders behöriga myndigheter. Även Försvarsmakten har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på riskberedskapsplanen. Eventuella tillägg eller förändringar ska vara införda i planen innan årsskiftet, då riskberedskapsplanens innehåll ska fastställas. Myndighetens arbete med att granska Danmarks, Finlands, Tysklands, Polens och Litauens riskberedskapsplaner pågår. Ev. synpunkter ska lämnas senast den 4 oktober 2021. En tillfällig arbetsgrupp har formerats för informationsdelning rörande de nordiska myndigheternas arbete med EU:s riskberedskapsförordning⁴².

2.7.2 Nordiskt beredskapsforum (NordBER)

Under perioden 2021-2022 är Energimyndigheten ordförande i Nordiskt beredskapsforum (NordBER)⁴³.

2.8 Extern kunskapsspridning, rådgivning och stöd

I februari och maj 2021 föreläste en företrädare för Energimyndigheten (i samverkan med Svenska kraftnät) om försörjningstrygghet vid Försvarshögskolans ”Högre kurs i samhällets krisberedskap och totalförsvar”.

I februari 2021 föreläste en myndighetsföreträdare om civilt försvar på Energiföretagen Sveriges ”Distributionsdagen fjärrvärme”.

I mars 2021 medverkade Energimyndigheten tillsammans med Energiföretagen Sverige med föreläsare för Försvars- och säkerhetsakademin (FOSA). Föreläsarna informerade om energiförsörjningens krisberedskap och utvecklingen inom civilt försvar på MSB:s fördjupningsdag⁴⁴.

I mars 2021 höll chefen för Enheten för energimarknader en föreläsning för Försvarsmakten, vid försvarssektorns seminarium om klimatneutralitet avseende

⁴¹ EU-förordning 2019/941 av den 5 juni 2019.

⁴² Diariernr. 2020-001296.

⁴³ Diariernr 2020-024470.

⁴⁴ Utbildningstillfällen för Försvars och Säkerhetsakademin arrangeras i samarbete med Försvarsmakten, Försvarshögskolan, MSB samt Utrikesdepartementet. [Försvars- och säkerhetsakademin - Folk och Försvar \(folkochoforsvar.se\)](#)

energisystemet nu och i framtiden – utifrån Energimyndighetens långsiktiga energiscenarier⁴⁵.

I mars 2021 höll en företrädare för Energimyndigheten föredrag för en arbetsgrupp inom Region Västra Götaland som arbetar med planering för kollektivtrafik och transporter under höjd beredskap. Föredraget handlade bland annat om civilt försvar och drivmedelsberedskap.

Energimyndigheten medverkade med en föreläsare om informations- och cybersäkerhet vid Energiföretagen Sveriges digitala konferens ”Fjärrvärmedagen” i april 2021. Föreläsningen riktade sig till branschaktörer inom fjärrvärmeförsörjningen med flera⁴⁶.

2.9 Förstärkning av Energimyndighetens krisledningsförmåga i hela hotskalan

Energimyndighetens krisledningsorganisation är dimensionerad för hela hotskalan. Energimyndighetens interna planering inför höjd beredskap fastställdes i september 2019⁴⁷. Eftersom förutsättningarna fortlöpande förändras (till exempel i form av organisationsjusteringar och personalomsättning) sker arbetet med krigsplacering av personalen kontinuerligt⁴⁸.

Under det första tertialet 2021 har flera interna utbildnings- och övningstillfällen genomförts, vilket bedöms ha stärkt Energimyndighetens förmåga att agera inom ansvarsområdet vid störningar i energiförsörjningen. Den 26-27 maj 2021 genomfördes exempelvis en övning av prövande karaktär med samtliga personer som ingår i funktionen ”Krisledare energi i beredskap” (KLE). Övningen bestod av tre moment: händelsestyrd lägesbild, aktivering av krisledningsorganisationen samt förmåga att agera inom Energimyndighetens ansvarsområde⁴⁹.

I början av 2021 genomfördes en övning med systembalansansvarig för det västsvenska gasnätet (Nordion Energi AB)⁵⁰.

⁴⁵ Energimyndigheten: *Scenarier över Sveriges energisystem 2020* (ER 2021:6), mars 2021. <https://energimyndigheten.a-w2m.se/Home.mvc?ResourceId=185971>

⁴⁶ [Fjärrvärmedagen - digital konferens - Energiföretagen Sverige \(energiforetagen.se\)](#)

⁴⁷ Diariernr. 2018-010814 *Energimyndighetens planering inför höjd beredskap*.

⁴⁸ Se även Energimyndighetens risk- och sårbarhetsanalys 2020 (diariernr. 2020-005633).

⁴⁹ Diariernr. 2021-020695.

⁵⁰ Diariernr. 2020-023097.

2.9.1 Kriskommunikation

Kommunikationsfunktionen är en viktig del i myndighetens krisledningsorganisation. Funktionen har förmåga att genomföra kommunikationsinsatser samt att ge internt stöd och råd till andra verksamheter vid behov. När det gäller till exempel vissa ransoneringsinsatser är funktionen operativt avgörande då information i sig förväntas utgöra en förbrukningsdämpande åtgärd⁵¹.

2.10 Exempel på övriga interna robusthetshöjande åtgärder

2.10.1 Alternativ och/eller skyddad ledningsplats

Om de ordinarie lokalerna skulle bli obrukbara finns en god förmåga att fortsätta bedriva samhällsviktig verksamhet, då flertalet medarbetare kan arbeta på distans. Vissa funktioner kan dock inte sköta sina arbetsuppgifter på distans med hänsyn till informationssäkerhet, säkerhetsskydd och försvarssekretess osv. Myndigheten arbetar vidare med planering för en alternativ och/eller skyddad ledningsplats⁵².

2.10.2 Reservkraft

För att minska sårbarheten vid elavbrott har myndigheten installerat reservkraft och följer en rutin för att regelbundet testa denna. Myndigheten bedömer att man med reservkraft kan upprätthålla eget IT-stöd, telefoni samt registratur och säkerhetsskyddsnivån avseende informationssäkerhet och kryptografiska funktioner. Däremot kommer ett långvarigt avbrott troligen att påverka dessa funktioner⁵³.

2.10.3 Förmåga att utbyta information på ett säkert och robust sätt

Myndigheten arbetar löpande med ytterligare förbättrade kommunikationslösningar genom högre kryptografisk förmåga och införande av Swedish Government Secure Intranet (SGSI).

Viss redundans finns vid störningar i telefoni och elektroniska kommunikationer. Myndigheten har exempelvis tillgång till ett begränsat antal Rakel-mobiler som kan användas för kommunikation. Om samverkande aktörer bland annat inom energisektorn saknar tillgång till Rakel, försvåras givetvis myndighetens förmåga att agera inom sitt ansvarsområde⁵⁴.

⁵¹ Se även Energimyndighetens risk- och sårbarhetsanalys 2020 (diariernr. 2020-005633).

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid.

⁵⁴ Ibid.

2.11 Informationssäkerhet och säkerhetsskydd energi

Energimyndigheten är ansvarig för tillsyn inom energisektorn avseende informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster⁵⁵. Statens energimyndighet har utfärdat föreskrifter och allmänna råd om riskanalys och säkerhetsåtgärder för nätverk och informationssystem inom energisektorn (STEMFS 2021:3). Föreskriften trädde i kraft den 1 mars 2021⁵⁶.

Energimyndighetens bedömning är att föreskrifterna kommer att få stor påverkan på de drygt 200 leverantörerna av samhällsviktiga tjänster inom energisektorn. Föreskrifterna torde således bidra till en bättre systematik i cybersäkerhetsarbetet.

Internt bedrivs löpande arbetet med att förbättra myndighetens informationssäkerhet inkl. införande av ett ledningssystem för informationssäkerhet (LIS). Det innefattar informationsklassning, översyn av styrande dokument och breda utbildningsinsatser m.m.⁵⁷.

Den 20 maj 2021 uppdrog regeringen åt Försvarmakten och Säkerhetspolisen att kartlägga behovet av kompetensförsörjning inom säkerhetsskyddsområdet och föreslå åtgärder som underlättar kompetensförsörjningen på kort och lång sikt. Uppdraget ska i relevanta delar genomföras i dialog bland annat med Svenska kraftnät, Energimyndigheten och Strålsäkerhetsmyndigheten⁵⁸.

Energimyndigheten har enligt förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare ett ansvar för utveckling av dokument för planeringsarbetet. Under hösten 2020 utformade Energimyndigheten, som svar på önskemål från länsstyrelserna, en version av planeringsdokumenten utan så kallade makron, då dessa bedömdes innebära en risk. Under hösten 2021 ser Energimyndigheten, tillsammans med Svenska kraftnät och MSB, över sin information till styrel-aktörerna rörande ansvarsförhållandena för informationssäkerhet och säkerhetsskydd. Bland annat belyses detta under de styrel-utbildningar som genomförs under hösten 2021⁵⁹.

Energimyndigheten hanterar även säkerhetsfrågor i samband med framtagande av underlag inför synpunkter på och förhandlingar om EU-kommissionens förslag till ekodesignkrav för produkter. Uppkopplade produkter blir allt vanligare. EU-kommissionen har nyligen föreslagit att pannor och värmepumpar ska rapportera data till ”third parties”. Även solcellsprodukter och batterier kommer att vara

⁵⁵ Lag (2018:1174) och förordning (2018:1175) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster samt MSB:s föreskrifter (MSBFS 2018:7). Se även: www.msb.se/sv/amnesomraden/informationssakerhet-cybersakerhet-och-sakrakommunikationer/nis-direktivet/

⁵⁶ [Nya föreskrifter om informationssäkerhet för energisektorn \(energimyndigheten.se\)](http://www.msb.se/sv/amnesomraden/informationssakerhet-cybersakerhet-och-sakrakommunikationer/nis-direktivet/)

⁵⁷ Se även Energimyndighetens risk- och sårbarhetsanalys 2020 (diariernr. 2020-005633).

⁵⁸ Energimyndighetens diariernr. 2021-035777. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2022 till Regeringskansliet (Justitiedepartementet och Försvarsdepartementet).

⁵⁹ Diariernr. 2018-006963.

uppkopplade, vilket innebär säkerhetsaspekter som kan påverka energiförsörjningen⁶⁰.

⁶⁰ Se även EU-förordning 2019/424 av den 15 mars 2019 om fastställande av ekodesignkrav för servrar och datalagringsprodukter.

3 Uppnådda resultat och förmågebedömning

Energimyndighetens sammanfattande bedömning är att de åtgärder som har påbörjats och genomförts under året har bidragit till förstärkning av totalförsvaret och ökad motståndskraft inom energiförsörjningen. Samordning och samverkan liksom myndighetens och energibranschens förmåga att agera vid störningar inom energiförsörjningen och andra utmanande händelser har stärkts. Fortsatta utvecklings- och samverkansbehov har dessutom identifierats. Utveckling av rutiner, tillgång till ändamålsenliga lokaler och utrustning osv. är exempelvis viktiga delar för att uppnå en ökad intern effektivitet, vid en successivt ökande ärende- och arbetsvolym inom myndighetens ansvarsområden.

Myndigheten har utarbetat ett flertal underlag och analyser i syfte att underlätta en uppskalning av verksamheten⁶¹. Dialog med andra bevakningsansvariga myndigheter förs också löpande. Som Energimyndigheten framhöll i sin tidigare redovisning i februari 2021⁶² kommer utvecklingen av ett robust civilt försvar att ta tid, utifrån tidigare identifierade och tämligen omfattande utvecklingsbehov samt upparbetad säkerhetsskuld i form av tidsmässigt framskjutna aktiviteter till följd av resursbrist osv. De förstärkta, långsiktiga ekonomiska förutsättningarna som regering och riksdag har givit Energimyndigheten, underlättar myndighetens fortsatta planering, rekryteringsmöjligheter och kompetensuppbyggnad. Detta kommer att främja den gradvisa förmågeökning som krävs, mot bakgrund av ökade krav och förväntningar. Samtidigt är kompetensförsörjning en av de generella utmaningarna, då många aktörer för närvarande söker rekrytera liknande kompetenser i utvecklingsarbetet av totalförsvaret.

Samverkan med energibranschen och att bidra till ökad medvetenhet om risker och hot, är andra viktiga delar i Energimyndighetens fortsatta utvecklingsarbete. Energimyndigheten har uppfattat att energibranschen generellt sett efterlyser en ökad tydlighet från aktörer inom den offentliga sektorn om vilka förväntningarna är, när det gäller de privata aktörernas medverkan i totalförvarsarbetet – inklusive tydliga budskap om finansieringsprinciper och långsiktiga planeringsförutsättningar. Även detta är ett långsiktigt arbete som kräver resurser och en successiv uppskalning, för att verksamheten på sikt ska nå sina mål.

⁶¹ Diariernr. 2019-3793 och 2021-39673.

⁶² Energimyndighetens diariernr. 2020-000422.